

Het kerstdiner

Andrea Kluitmann

'Maak papa weer beter' had niet gewerkt, al had ik het elke avond gevraagd en vaak ook overdag nog een paar keer. Het had niet geholpen om er heel vaak 'alsjeblieft' achteraan te zeggen en het had niet geholpen om op het harde sisaltapijt te gaan bidden, in plaats van op het badstofmatje. De rode groeven op mijn knieën waren nergens goed voor geweest.

Hoe harder ik bad, des te harder mijn vader achteruitging. Daarom wijzigde ik mijn tekst in: 'Kom papa gauw halen.' Soms voegde ik er 'gemene vuile God' aan toe en kraste met een breinaald in het lichaam van de bronzen Jezus aan het kruis die ik voor mijn eerste communie had gekregen. Het was laf, Jezus kon niet weg, hij was al dood en sowieso niet echt, maar ik had er gewoon zin in. Misschien verhoorde hij me daarom niet. De zomermaanden gingen voorbij en mijn vader schuifelde als hij liep, steeds bleven allebei zijn voeten de grond raken. Op een dag gleed zijn trouwring zomaar van zijn hand in de krullen van mijn favoriete pop Nicole. Behalve een geklutst rauw ei met rode wijn kon hij bijna niets meer eten.

Soms kwamen er mensen op bezoek. 'Hooguit een halfuurtje,' zei mijn moeder dan al bij de voordeur. Buurman Paul bracht *Erfrischungsstäbchen* mee en mijn vader at het hele pak chocoladestaafjes gevuld met mierzoete citroen- en sinaasappelsiroop achter elkaar leeg. Mijn moeder vroeg Paul waar hij die wonderstaafjes vandaan had en stookte naar de winkel zonder te reageren op zijn gemompelde 'die had Elly nog liggen'. Een kwartier later kwam ze terug met twee pakjes. Op de verpakking omhelsden een vrolijke sinaasappel en een vrolijke citroen elkaar tegen een lichtblauwe achtergrond. De sinaasappel deed me denken aan de oude goede buik van mijn vader. Meer pakjes had de buurtsuper niet, want ze verkochten ze alleen in de zomer en het werd al herfst. En toen winter. En toen kerst.

We waren goed in kerst vieren. Onze verjaardagsfeesten gingen regelmatig mis – omdat een van mijn broers alle kinderen uit de buurt én hun huisdieren had uitgenodigd, omdat mijn moeder vergat om lootjes te maken of gewoon zonder speciale reden. Misschien was kerst ook een makkelijk feest, omdat alles al helemaal vaststond.

Vanaf half november werden gigantische hoeveelheden kerstkoekjes gebakken, naar recepten van mijn oma, die ze weer van haar moeder had. We hadden een grote zak met bakvormpjes, mijn favorieten waren de sterretjes.

Sommige recepten vulden elkaar aan: voor kaneelsterretjes bijvoorbeeld had je tien eiwitten nodig en voor anijskoekjes tien dooiers, die maakte je dus altijd op één dag. We bakten door totdat alle grote koektrommels vol waren en er ook zakjes konden worden gevuld om weg te geven. Daarnaast werd er volop geruild; meestal vonden we andermans koekjes lekkerder dan onze eigen. Behalve die van

tante Anna. Zij bakte ook regelmatig snoepjes voor haar cavia's en hamsters, en sinds we dat wisten wilde niemand meer haar mensenkoekjes eten.

Op kerstavond gingen we allemaal samen naar de kerk waar ik van opwindning niets van de preek hoorde en steeds weer telde hoeveel vrouwen iets roods aan hadden en hoeveel iets roods én hoge hakken. Straks zou er *Bescherung* zijn, cadeaus onder de boom.

Weer thuis verdwenen mijn ouders in de huiskamer en moesten wij in de keuken wachten tot het kerstbelletje klonk. Omdat ik de jongste was, mocht ik als eerste de kamer binnengaan, die er zo anders uitzag dan normaal. De ruimte was donker, op de versierde kerstboom met zijn lichtjes na. In de kerststal brandde ook licht, boven de met stro gevulde kribbe waarin het kindje Jezus lag. Hij keek lief, net als de herders en de plastic schapen.

Naast de kerstboom stonden mijn ouders en ze zagen er blij uit. We wensten elkaar *Frohe Weihnachten* en pakten cadeautjes uit. Later gingen we aan tafel zitten en aten van het goede servies, uit schalen met deksels erop. Mijn moeder maakte elk jaar hetzelfde: Sonntagsuppe, Sauerbraten, Rotkohl, Knödel en als toetje Herrencrème.

Als er dus toch iets gevierd moest worden in dit gezin met een doodzieke vader, een overspannen moeder, een meisje van acht en drie jongens van veertien, zeventien en negentien, leek kerst het meest geschikt. Mijn vader lag al weken in het ziekenhuis, maar met de kerst zou hij een paar dagen thuiskomen.

'Misschien is het een idee als je dit jaar weer iets opzegt,' stelde mijn middelste broer Christian voor. Hij praatte van ons allemaal het meest en had vaak stomme ideeën.

'Nee, dat hoef ik niet meer!' riep ik verontwaardigd. Tot een jaar of

twee, drie geleden moest ik op kerstavond altijd gedichten voordragen en blokfluit spelen, terwijl ik zag dat mijn ouders vochtige ogen kregen en mijn broers stom naar elkaar zaten te grijnzen.

'Ja maar, dit jaar is alles anders, dat begrijp je toch wel?' Christian keek zo serieus dat ik er een beetje misselijk van werd.

'Natuurlijk, maar moeten we dat zo duidelijk maken? We kunnen toch niet doen alsof Caro nog steeds vijf is?' Dat was Arndt, mijn jongste broer, hij hielp me wel vaker.

'Zullen we het aan mam vragen?' Mijn oudste broer.

We gingen naar buiten en vonden mijn moeder in het oude tuinhuisje helemaal achter op het erf. Naast haar stond een mand met spullen. Ik zag een gestreepte sjaal, een schaats, een bos kunstbloemen, een blauwe knuffelbeer, een grote schelp en een wildschaar. Ze keek heel even naar ons en pakte de beer vast.

'Er was op die hele kermis niet één jongen die zo slecht kon schieten als jullie vader. De eigenaar van de schiettent kreeg op een gegeven moment medelijden en gaf hem een troostprijs.' Ze bleef de beer stevig vasthouden.

'Mam, we wilden je iets vragen,' zei Nick. 'Over kerst. Denk je dat papa het leuk vindt als Caro iets doet, zoals vroeger? Een gedicht of een lied of zo?'

'Waarom moet ik dat doen? Doe het dan zelf! Ik stompte Nick in zijn zij. Mijn moeder zei niets en aaide over de sjaal. Ik vond het niet eerlijk. En ik had ook al heel lang geen blokfluit meer geoefend.

'Wat doe je daar, mam?' Arndt hield de bos kunstbloemen omhoog. 'Wat moet je met al die spullen?'

'Ik weet het niet, jongen, laat me maar even. Gaan jullie maar weer spelen, ja? En neem Caro mee.'

Arndt trok me mee. Hij keek boos. 'Ik wil het anders best toch wel doen, hoor,' zei ik tegen hem toen we bij de schommel stonden. 'Als je dan niet meer kwaad bent.'

'Ik ben niet kwaad.' Hij ging op de schommel zitten en trok me op schoot, net als vroeger.

'Schommelen?'

Ik knikte. Hij legde zijn kin op mijn hoofd. We gingen hoog en Nick en Christian keken toe.

'Willen jullie ook?' Arndt liet zijn voeten over de grond slepen. Met Nick ging ik nog veel hoger, hij had de langste benen, maar hij hield me heel goed vast, net als daarna Christian.

Toen we uitgeschommeld waren zei Nick: 'Je hoeft niet, Caro, echt niet, en het zou ook wel raar zijn.'

Raar werd het sowieso. Op kerstavond stopte een taxi voor onze deur. We hadden mijn vader zo lang niet in gewone kleren en zonder bed gezien dat we heel erg schrokken. Hij had weinig haar gekregen, zijn huid was geel. De kerstboom hadden we helemaal alleen uitgezocht en met z'n vieren opgetuigd. Christian had de kerststal opgebouwd, maar het licht werkte niet. Daarom had hij een zaklantaarn op de rug van een van de herders gebonden waardoor die op een raket leek die elk moment richting hemel kon opstijgen. De cadeaus waren zonder lintjes ingepakt, allemaal in hetzelfde papier – paars met groene figuurtjes, best lelijk – en helemaal niet alsof het kerst was; volgens mij had Nick daarvoor gezorgd. Dat kwam omdat mijn moeder niet meedeed. Ze wilde ook niet over het eten praten. Als we haar iets over het kerstdiner vroegen, begon ze heel hard te zingen.

Dus zeiden we niets meer en wachtten af. Ik had de tafel mooi gedekt en mijn moeder droeg zonder pannenlappen twee schalen de

huiskamer in. Ze had minstens twaalf pakjes Erfrischungsstäbchen weten op te scharrelen.

Mijn vader moest lachen en schepte heel langzaam voor iedereen op. Hij keek ons lang aan. We zeiden *Guten Appetit* en hielden elkaars handen vast. Dat hadden we heel veel zomers geleden op vakantie bij een gezin gezien en een tijdlang ook gedaan, tot Christian het opeens te homo vond. We aten en het was bijna zoals vroeger.

Toen mijn vader meteen na het kerstdiner in slaap was gevallen, gingen we Chinees halen. Voor de zekerheid lieten we een bordje foeyonghai voor hem over.

Pas een week na de begrafenis gooide mijn moeder het weg.

Ik leerde **Andrea Kluitmann** kennen toen zij *Perenbomen bloeien wit* in het Duits vertaalde, inmiddels zo'n twaalf jaar geleden. Ze had wat vragen, of ik die kon beantwoorden? Natuurlijk kon dat, een goede verstandhouding tussen vertaler en schrijver is heel belangrijk. We werden dikke vrienden. Ik wist dat Andrea naast het vertalen ook wel wilde schrijven, zo schreef ze eens de tekst voor een prentenboek. Ik las het, vond het goed, en stal de naam Jockel voor een konijn dat ik opvoerde in een gedicht ('Mijn konijn heet Jockel/het woont in de tuin/heeft lange oren/een nerveus neusje/en het is erg mooi bruin.') We gaan trouwens vaak samen naar Artis, we hebben allebei een jaarkaart, we houden allebei van dieren. Ik begrijp dat er mensen zijn die de laatste opmerking vreemd zullen vinden. Ook eten we geregeld bij elkaar en niet heel lang geleden hebben we min of meer

samen onze eerste autorijles gedaan. Ik vroeg haar een verhaal te schrijven voor dit *Winterboek*. Andrea is geboren in Emmerich, zij kent de Duitse kerst. En ze kwam inderdaad met een kerstverhaal.

Twee wintergedichten

Jan Glas

Als was zij mijn vrouw

Ik trof haar half bevroren aan.
De hele winter had ze op de ganzen gewacht.
Ik nam haar in huis als was zij mijn vrouw.

Binnenshuis deed ze plastic zakjes
om haar vieze voetjes.
'Ach, dat hoeft toch helemaal niet,' zei ik.
Ritselend liep ze naar de koelkast.
Ik ging mijn bed verschonen.

'Weet jij eigenlijk wel
dat je aan de hemel ontsnapt bent?'
Ja, dat wist ze wel.

Boven stond ik nog even
voor het slaapkamerraam.
Het water in de vijver, zag ik,
was vis geworden.